



SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060103

DOM
2022-06-13
Stockholm

Mål nr
M 7407-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-05-24 i mål nr M 4927-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

D.S.

Motpart

Miljö- och byggnämnden i Lidköpings kommun

SAKEN

Strandskyddsdispens för trädgårdsmöbler, stenläggning av uteplats och flaggstång på fastigheten A i Lidköpings kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1826242

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

D.S. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bevilja strandskyddsdispens för flaggstång och stenläggning av uteplats för trädgårdsmöbler. När det gäller utplacering av möblerna har han i första hand yrkat att domstolen ska fastställa att strandskyddsdispens inte krävs och i andra hand att domstolen ska bevilja strandskyddsdispens även för dessa.

D.S. har till stöd för sin talan i huvudsak anfört detsamma och åberopat samma bevisning som hos underinstanserna. Han har därutöver gett in och åberopat vittnesutsagor från grannar m.fl. för att påvisa att ägarna till fastigheten A sedan 1930-talet kontinuerligt har nyttjat området mellan husen och vattnet som sin tomtplats med bland annat utemöbler utställda på udden närmast vattnet.

Miljö- och byggnämnden i Lidköpings kommun har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Mark- och miljööverdomstolen har hållit syn på fastigheten.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Inledning

Mark- och miljööverdomstolen har denna dag meddelat dom i ytterligare ett mål om strandskyddsdispens på fastigheten A (Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 7413-21). Mark- och miljööverdomstolen har i det målet beslutat tomtplats som omfattar den del av udden där trädgårdsmöblerna varit placerade. Domen medför rätt för fastighetsägaren att fortsätta nyttja området på det sätt som hittills har skett, bland annat genom att ställa ut trädgårdsmöbler. Frågan i detta mål är därför nu endast om dispens krävs, och i så fall kan medges, för stenläggning av uteplats för trädgårdsmöblerna och flaggstång.

Är stenläggning av uteplats för trädgårdsmöbler och flaggstång dispenspliktiga?

Stenläggningen och flaggstången ska placeras på udden inom ett område som enligt Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 7413-21 omfattas av tomtplats. Området närmast ner mot vattnet ligger utanför tomtplatsen.

Förbudet i 7 kap. 15 § miljöbalken mot att utföra anläggningar i strandskyddade områden gäller endast om dessa hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha färdats fritt. Anläggningar av det nu aktuella slaget som uppförs inom tomtplats kräver av det skälet i allmänhet inte dispens. Riskerar anläggningen att tomtplatsen tas i anspråk på ett sådant sätt att en privatiserande effekt uppstår utanför tomtplatsen, även om det område där allmänheten inte får röra sig egentligen inte utökas, är den däremot dispenspliktig.

Anläggningarna ska i detta fall att uppföras i närheten av tomtplatsens gräns. En flaggstång syns normalt sett på långt avstånd och uppfattas generellt sett som en del av ett privat område såvida det inte finns tydliga tecken som påvisar annat. En flaggstång, men även stenläggning med uteplats för trädgårdsmöbler, får anses vara något som typiskt sett avhåller allmänheten från att beträda ett område. Det har i målet inte framkommit några omständigheter som skulle tala för att anläggningarna i detta fall inte skulle få denna effekt. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att anläggningarna riskerar att tomtplatsen tas i anspråk på ett sådant sätt att en privatiserande effekt uppstår utanför tomtplatsen. Anläggningarna är därför dispenspliktiga.

Kan dispens medges för stenläggning och flaggstång?

En förutsättning för strandskyddsdispens är att dispensen är förenlig med strandskyddets syften. En flaggstång och en stenläggning för placering av trädgårdsmöbler kan komma att verka avhållande även på allemansrättsligt tillgängliga områden nära den tomtplats där de placeras (jfr MÖD 2004:44). I detta fall ger de båda anläggningarna intryck av att hela området, ända ner till strandlinjen, utgör ett privat område. Anläggningarna kan därför komma att verka avhållande på dem som vill nyttja området närmast strandlinjen som ligger utanför tomtplatsen. Det gäller särskilt för

personer som närmar sig fastigheten från vattnet. Anläggningarna strider därmed mot strandskyddets syften och dispens kan därför inte medges. Överklagandet ska därför avslås och nämndens beslut om att avslå ansökan om dispens står därmed fast.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Gösta Ihrfelt, referent, Petra Bergman och tf. hovrättsassessorn Henriette Fornas Minerskjöld.

Målet har föredragits av hovrättsfiskalen Anna Lundgren.



VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-05-24
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4927-20

KLAGANDE D.S.

MOTPART

Miljö- och byggnämnden i Lidköpings kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 2 november 2020 i ärende nr 505-22901-2020, se bilaga 1

SAKEN

Strandskyddsdispens för utemöbler, stenläggning och flaggstång på fastigheten A i Lidköpings kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

D.S. har överklagat länsstyrelsens beslut och i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen ska fastställa att strandskyddsdispens inte krävs för utemöblerna och i andra yrkat att domstolen ska bevilja strandskyddsdispens för dessa. Han har även yrkat att domstolen ska bevilja strandskyddsdispens för flaggstång och stenläggning. Han är vidare yrkat att domstolen ska hålla syn på platsen.

Han har anfört bl.a. följande.

Kommunen har i ett tillsynsärende från hösten 2019 lämnat uppgift om att utemöblerna inte får stå på platsen där de under alla år har stått. Trots förklaring att möblerna står på hävdvunnen tomtplats, i linje med vad som diskuterats i förarbetet till områdesbestämmelser, och i likhet med flera grannars tomter som bedöms ha tomtplats ned till strandkanten, krävde kommunen att det söks strandskyddsdispens för att fortsatt få ha utemöblerna på platsen. Så det gjordes, och i samband med det ansöktes även om dispens för att återuppsätta den flaggstång som tidigare stått på platsen, men inte varit uppsatt på flera år, samt för att få göra en stenläggning under utemöblerna. Kommunen prövade dock inte dispensen för att fortsatt få ha utemöblerna på platsen, samt avslag dispens för flaggstång och stenläggning. I dialog med kommunen har handläggaren dock muntligen givit information om att utemöblerna inte får stå på platsen under en sommarsäsong.

Som bevisats med fotografier från platsen har det långt innan strandskyddet infördes funnits utemöbler på platsen. Kommunen beskriver att möblerna ger ett privatiserande intryck och att marken därför uppfattas som ianspråktagen. Utemöblerna har stått där varje sommarsäsong i snart 90 år vilket gör att marken är ianspråktagen. Utemöblerna är inte att betrakta som någon ny anläggning eller anordning. Området de står på är att betrakta som en del av tomtplatsen som tagits i anspråk sedan länge. Således är det inget brott mot 7 kap. 15 § i miljöbalken att ha dessa utemöbler på den plats de alltid har funnits. Följaktligen borde heller ingen strandskyddsdispens krävas för att få fortsätta att ha möblerna på platsen.

Flaggstången har inte suttit på plats under de senaste tio åren, men har, som bland annat framgår av fotografier, funnits på platsen tidigare. De rester som finns kvar av den tidigare flaggstången är hål i klipporna.

Återplaceringen av flaggstången är tänkt att göras inom den del av tomten som sedan länge är ianspråktagen tomtmark. På närliggande tomter finns ett flertal flaggstänger, vilket gör att den även skulle smälta in bra i närmiljön. Flaggstången är förvisso hög och syns på långt håll. Dock syns även utemöblerna väldigt väl på håll, med sin fria placering och utsikt över vattnet. Därför kan inte flaggstången anses utöka ytan av den ianspråkta tomtmarken, och därmed inte påverka allmänhetens fria rörlighet. Strandskyddets syften påverkas därmed inte av den.

Någon stenläggning har inte funnits på platsen tidigare, utan möblerna har genom alla år varit placerade på barmark på en klippt yta. Även kommunen har konstaterat att ytan där möblerna brukar stå utgörs av ett klippt område med ljung runt omkring.

Platsen där utemöblerna står är redan ianspråktagen. Stenläggningen är dessutom tänkt att utföras i höjd med marken runt omkring, vilket gör att den inte kommer att kunna ses från strandkanten som är belägen flera höjdmeter lägre. Tomtplatsen kan därför inte anses utökas som en följd av stenläggningen. Varken den allemansrättsliga tillgången till stranden eller livsvillkor för djur- och växtlivet påverkas. Därav finns skäl för dispens från strandskyddet.

Alltsedan 1930-talet har det område som sträcker sig runt husen och ner till vattnet brukats som tomtplats. Ytan mellan husen och stranden utgörs av dels en öppen plan yta, som till största delen är en klippt gräsmatta, och dels av klippor ner mot vattnet. Den klippta gräsmattan har sedan 30-talet utgjort plats för lek och spel för familjemedlemmar, varit plats för intagande av måltider, etc. I förlängningen av den plana ytan övergår den klippta gräsmattan till naturtomt med stora mängder ljung. Det finns en klippt gång i ljungen som leder fram till det klippta område där det

sedan 30-talet funnits en utemöbel stationärt placerad under sommarsäsongen. Den klippta ytan och utemöblerna är placerad ca 50 meter ifrån, och fullt synliga från husen. Därifrån fortsätter gången sedan på gjutna steg och på klipp hållar ned till den gjutna badanläggning med trappsteg ut i vattnet som anlades på 1930-talet och som renoverats genom åren. Hela området mellan husen och stranden har vårdats som tomt, där gräs har klippts och sly hållits undan. Det växer på området en handfull träd och finns ett par buskar.

På den öppna plana gräsklippta finns bland annat ett gjutet stenbord som används som utemöbel. Vidare har det varje sommar funnits en utemöbel stationärt placerad på den klippta delen bland ljungen. Utemöblen består av bord och stolar som ställs dit när sommarsäsongen inleds och som bärs in när sommarsäsongen avslutas som brukligt är med utemöbler. Dessa möbler används under sommarsäsongen dagligen, bland annat som frukost- och fikaplatser och som sittplats vid övervakning av badande barn.

Vid prövning av frågor om strandskydd ska hänsyn tas till enskilda intressen. En begränsning i rätten att som fastighetsägare använda tomten får inte gå längre än som krävs för att syftet med strandskyddet ska tillgodoses. Att hindra nyttjandet av tomten på sätt som gjorts sedan tiden innan strandskyddet infördes går tvärtemot rättspraxis att strandskyddet inte avser att inskränka pågående markanvändning. Återuppsättande av en flaggstång och utförande av stenläggning under utemöbler som alltid stått på platsen under sommarsäsong på redan ianspråktagen tomtmark är två åtgärder som inte utökar hemfridszonen och därmed inte påverkar strandskyddets syften.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Enligt 3 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska domstolen hålla syn på stället, om det behövs. Tillgängligt bildmaterial och övrig utredning i målet är tillräckligt för att målet ska kunna avgöras utan att syn hålls.

Det är D.S. som ska visa att liknande anordningar funnits på platsen i motsvarande omfattning som idag alltsedan tiden innan strandskyddsbestämmelserna började gälla år 1975. Av det som han åberopat, bl.a. i form av bilder, har inte visats att det har funnits utemöbler, flaggstång och stenläggning på platsen under en sammanhängande tidsperiod innan strandskyddsbestämmelserna infördes år 1975 och därefter kontinuerligt fram till dess att dispens söktes.

I frågan om det kan ges dispens för åtgärden har D.S. anfört att platsen redan är ianspråktagen. Utifrån de bilder som finns tillgängliga i målet instämmer mark- och miljödomstolen i underinstansernas bedömning om att befintliga byggnaders hemfridszon inte sträcker sig ner till det område som omfattas av nu aktuella åtgärder. Det har inte heller i övrigt framkommit något som gör att platsen ska anses ianspråktagen och inte heller något annat särskilt skäl för dispens.

Domstolen konstaterar att rättspraxis är restriktiv när det gäller möjligheterna att ge strandskyddsdispens. De grunder som D.S. fört fram kan inte vid en proportionalitetsbedömning och en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken leda till att dispens ges från strandskyddsbestämmelserna.

Av det anförda följer att överklagandet ska avslås vilket innebär att dispens inte medges för utemöbler, stensättning och flaggstång.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 14 juni 2021.

Vibeke Sylten

Gunnar Barrefors

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Vibeke Sylten, ordförande, och tekniska rådet Gunnar Barrefors. Föredragande har varit beredningsjuristen Fredrik Gustafsson.



Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.